

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Наливайка Олега Юрійовича
на тему: «Адміністративно-правові засади громадського контролю за діяльністю
органів судової влади в Україні»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження Наливайка О. Ю. присвячене комплексному аналізу адміністративно-правових засад громадського контролю за діяльністю органів судової влади в Україні, що визначає його високу теоретичну та прикладну значущість у контексті трансформації системи публічного управління, впровадження принципів відкритості, прозорості та підзвітності правосуддя. Суттєве ускладнення викликів у сфері судового адміністрування, низький рівень довіри до судової системи, а також запит на інтеграцію до європейського правового простору зумовили необхідність поглибленого наукового осмислення механізмів громадської участі у здійсненні контролю над судовою владою.

Дисертація органічно пов'язана із низкою стратегічних документів – Національною стратегією розвитку системи правосуддя, антикорупційними програмами, планом заходів із виконання Угоди про асоціацію з ЄС, а також науково-дослідною темою університету щодо європейської інтеграції України. Автор переконливо обґрунтовує актуальність дослідження не лише теоретичними потребами науки адміністративного права, а й викликами правозастосовної практики в сучасних умовах воєнного стану.

Дисертація має безпосередньо зв'язок з відповідними науковими програмами, планами і темами, дослідження проведено у межах науково-дослідної роботи ЦДУ ім. В.Винниченка.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота вирізняється високим рівнем теоретичної опрацювання проблематики,

застосуванням міждисциплінарного методологічного інструментарію, а також глибоким аналізом як нормативної, так і емпіричної бази. Автор не обмежується поверхневим описом чинного стану, а проводить глибокий комплексний аналіз, що охоплює низку вимірів досліджуваної проблеми.

Дослідження спирається на широкомасштабне опрацювання нормативних актів різних рівнів – від положень Конституції України, профільних законів, підзаконних актів і внутрішньогалузевих регламентів судової влади – до фундаментальних міжнародно-правових стандартів, рекомендацій Ради Європи, Європейської комісії з питань ефективності правосуддя, Групи держав проти корупції, Венеціанської комісії тощо.

У методологічному плані дисертація демонструє послідовне застосування різноаспектних підходів: діалектичний метод використано для простеження динаміки трансформацій громадського контролю у судовій сфері; системно-структурний аналіз дозволив автору розкрити багаторівневу архітектуру інституту громадського контролю, його суб'єктно-об'єктну природу; формально-юридичний метод сприяв ідентифікації та деталізації нормативних і процедурних аспектів, визначенню правового статусу суб'єктів та ін.

Варто наголосити, що дисертант приділяє особливу увагу не лише нормативному підґрунтю, а й практичній реалізації процедур громадського контролю: аналізує практику подання звернень і скарг, участі громадян у публічних обговореннях реформ судочинства, застосування новітніх електронних платформ та інструментів для моніторингу діяльності судів, що особливо важливо в умовах цифровізації публічного адміністрування.

Обґрунтованість висновків дисертаційного дослідження забезпечується критичним аналізом сучасного стану й тенденцій у сфері правового регулювання та реального функціонування механізмів громадського контролю. Автор об'єктивно виявляє основні виклики, суперечності й правові прогалини, що існують у національній правовій системі, аргументовано показує вплив

історичних і політичних чинників на формування специфіки вітчизняної моделі громадського контролю у судовій сфері.

Рекомендації, сформульовані у роботі, логічно випливають із викладених положень, вирізняються прагматизмом і прикладною значущістю, спрямовані на подолання формалізму в механізмах громадського контролю, підвищення рівня довіри до судових інституцій та забезпечення реальної участі громадськості у процесах реформування правосуддя.

Наукова новизна одержаних результатів. Робота Наливайка О. Ю. вирізняється чітко вираженою авторською концепцією щодо природи, структури та механізмів громадського контролю у сфері судової влади. Особливу увагу приділено формулюванню власного визначення сутності громадського контролю за діяльністю органів судової влади, в якому вдало поєднані інституційний, нормативно-правовий та цифровий аспекти. Таке визначення відображає не лише класичне розуміння громадського контролю як елемента демократичного врядування, але й ураховує сучасні тенденції цифровізації процедур, що є беззаперечно актуальним у правовому просторі.

Важливим теоретичним здобутком є розробка концепції інтегрованого механізму громадського контролю, що базується на синтезі традиційних адміністративно-правових інструментів із новітніми електронними сервісами і технологіями. Автор запропонував оригінальну класифікацію адміністративно-правових форм і процедур громадського контролю, що включає класичні, спеціалізовані й інформаційно-технічні форми, кожна з яких розкрита крізь призму їхньої ролі у забезпеченні відкритості, підзвітності та прозорості діяльності судової влади.

Наукова новизна роботи також проявляється у критичному аналізі меж легітимної участі інститутів громадянського суспільства у процесах контролю за судовою системою. Дисертант обґрунтовано вказує на ризики надмірного політичного чи корпоративного впливу, які можуть негативно позначитися на

незалежності суддів, та пропонує концептуальні підходи до встановлення балансу між відкритістю судової системи і забезпеченням її автономії.

У дисертації окреслено перспективи й стратегії гармонізації національного законодавства із європейськими стандартами *good governance*, що знайшло відображення у низці авторських пропозицій щодо зміни профільного законодавства у сфері правосуддя. Запропоновані шляхи реформування спрямовані на підвищення реальної ефективності громадського контролю й забезпечення сталого партнерства між судовою системою та громадянським суспільством. Загалом наукова новизна результатів, отриманих у дисертації, підкріплена глибоким аналізом чинної законодавчої бази, залученням міжнародного досвіду та кращих практик країн ЄС, що надає дослідженню комплексності та високої практичної значущості.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У дисертації Наливайка О. Ю. відсутні ознаки академічного плагіату, фальсифікації чи фабрикації результатів. Матеріал є оригінальним, належно оформлені посилання, автор коректно використовує джерела й повною мірою дотримується принципів академічної доброчесності.

Оцінка змісту та оформлення дисертації. Дисертаційна робота має логічну структуру: від теоретичних основ до конкретних прикладних рекомендацій. Кожен розділ послідовно розкриває поставлені завдання, а висновки ґрунтовно підсумовують основний зміст. Автор демонструє високий рівень опрацювання джерельної бази, критичний підхід до вивчення нормативної та практичної площин здійснення громадського контролю.

Позитивно є наявність комплексного аналізу, систематизації форм і процедур громадського контролю, розширення понятійного апарату, актуальних посилань на міжнародні стандарти, чіткої логіки викладення й послідовного переходу від загальних засад до конкретних правових рекомендацій. Оформлення роботи відповідає встановленим вимогам, мова наукова, терміни застосовані коректно, стиль академічний, а дефініції чітко виписані та розкриті.

Результати дослідження апробовані у фахових статтях та виступах на конференціях, що засвідчує практичну спрямованість роботи. Список використаних джерел містить посилання на сучасну літературу, міжнародні правові акти та роботи провідних фахівців.

Дискусійні положення дисертації і зауваження. Разом із загальнопозитивною оцінкою результатів дисертації доцільно відзначити низку аспектів, які становлять інтерес для подальшого наукового осмислення й можуть слугувати основою для майбутніх досліджень. Зокрема, у роботі варто було б ще глибше розмежувати межі впливу міжнародно-правових стандартів і адміністративно-правового регулювання громадського контролю, з особливим акцентом на специфіку імплементації цих стандартів в українському правовому полі. Особливої уваги заслуговує питання організації інституційної взаємодії громадських інституцій із судами: хоча цей аспект розкрито достатньо широко, перспективним виглядає подальше дослідження процедурних аспектів такої взаємодії, особливо на рівні регіональних та місцевих органів судової влади, що дозволить забезпечити ефективність і сталу партнерську співпрацю.

Актуальним є питання деталізації технічної реалізації електронних платформ для здійснення громадського контролю, зокрема визначення їх нормативного статусу, процедур інтеграції у національні інформаційні системи та гарантій захисту персональних даних користувачів. Саме ці напрями можуть поглибити комплексність дослідження і посилити практичну значущість запропонованих у дисертації підходів.

Зазначені зауваження мають конструктивний характер і не знижують загальної позитивної оцінки роботи. Навпаки, вони свідчать про високий науковий потенціал дисертації та її значення як ґрунтовної основи для подальших міждисциплінарних і прикладних досліджень у динамічній сфері громадського контролю за діяльністю судової влади.

Висновок. Дисертаційна робота Наливайка О. Ю. «Адміністративно-правові засади громадського контролю за діяльністю органів

судової влади в Україні» є завершеним, самостійним і високоякісним науковим дослідженням, яке відповідає всім вимогам до кваліфікаційних робіт. Робота має значний теоретичний і практичний потенціал, актуальність, наукову новизну, практичну спрямованість, відповідає критеріям академічної доброчесності й засвідчує високий рівень підготовки здобувача. Наукова праця відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, та Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевого права
та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного
університету ім. В. Винниченка

Наталія МАКСИМЕНКО

